

EXPOZIȚIA COMEMORATIVĂ „AUREL DAVID (1935-1984), PICTURĂ, GRAFICĂ” (Muzeul Național de Artă al Moldovei, 2025)

Doctorand **Iuliana GHERMAN**

E-mail: julianagerman777@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8717-7092>

Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași

Muzeul Național de Artă al Moldovei

Fișier biografic. Aurel David s-a născut la 18 iunie 1935, în Chișinău. A absolvit Școala Republicană de Arte Plastice „I. Repin” (1948–1954), studiind în clasa profesorilor Rostislav Ocușko, Ivan Hazov, Oskar Kacearov și Dimitrie Sevastianov, și Școala Superioară de Arte Plastice „V. Surikov” din Moscova (1960). A debutat cu opere de pictură și grafică remarcabile prin originalitatea tratării motivelor vieții cotidiene și prin reprezentarea expresivă a personalităților literare și istorice. În perioada 1960–1964, a activat ca expert în cadrul Ministerului Culturii al RSS Moldovenești, Secția Arte Plastice, și a devenit membru al Uniunii Artiștilor Plastici. Începând cu anul 1964, s-a dedicat în exclusivitate creației. Perioada 1960–1980 este una deosebit de prolifică, și momentul consacării sale prin interpretarea simbolurilor plastice.

A decedat la 19 iulie 1984, la vârsta de 50 de ani. În 1990 i s-a conferit, *post-mortem*, Premiul de Stat pentru realizări remarcabile în domeniul artelor plastice din RSSM. Din 1995, Școala medie din satul Bardar, raionul Ialoveni – reorganizată în 1998 în Liceu Teoretic – poartă numele „Aurel David”. În anul 2000, artistul a fost decorat, *post-mortem*, cu Medalia „Mihai Eminescu”. Operele sale se află în fondurile Muzeului Național de Artă al Moldovei, precum și în colecțiile publice ale Asociației „Arta”, Muzeului Național al Literaturii Române, Muzeului Național de Istorie a Moldovei, Casei-Muzeu „A.S. Pușkin”, Centrului Expozițional „Constantin Brâncuși” din Chișinău, Galeriei de Artă din Tighina, precum și în colecții particulare din Republica Moldova, Rusia și Uzbekistan. În 2004, graficianul Gheorghe Vrabie i-a adus un omagiu lui Aurel David prin publicarea monografiei-album *Aurel David. Timpul, artistul și opera*. În cadrul MNAM, expozițiile personale ale artistului au fost organizate în anii 1994, 2004 și, recent, în 2025.

În perioada 5-26 august 2025, Muzeul Național de Artă al Moldovei (MNAM), a desfășurat, în colaborare cu Muzeul Național al Literaturii Române (MNLR), expoziția comemorativă *Aurel David. Pictură, grafică* [1], cu prilejul aniversării a 90-a de la nașterea plasticianului. Expoziția a reunit 20 de lucrări: 12 picturi din colecțiile MNAM și ale Muzeului Național al Literaturii Române și 8 lucrări grafice din colecția MNAM. Este de menționat că în prezent, colecția MNAM cuprinde 22 de picturi (inclusiv schițe) și 27 de lucrări grafice (inclusiv stampe) semnate de Aurel David. Dintre acestea, la expoziție au fost prezentate lucrările *Arșiță* (1961), *Vița-de-vie* (1957), *Livadă* (1962), *Odihnă* (studiu) 1964, *Roadă* (1977), *Olga Sava din satul Bardar cu copiii* (1980), *Culesul merelor* (1956), Studiu la compoziția *Amiază* (1964), *Ploaie* (1982–1983) ș.a. Toate aceste lucrări, deși evoacă aspecte ale vieții cotidiene, reflectă valorile tradiționale românești.

Din colecția de grafică națională a MNAM au fost expuse cele mai valoroase creații ale artistului: linogravura *Doi* (altă denumire *Întâlnire*, 1963); linogravurile color *Arborele Eminescu*, 1966, *Floarea soarelui*, 1964, *La muncă*, 1964, *Sărutul*, 1966, *Doina*, 1967, *Iarna. Zăpadă*, 1967 și *Mama*, 1967. Muzeul Național al Literaturii Române a prezentat trei portrete ale scriitorilor, pictate de Aurel David în anii 1980.

În plan artistic, Aurel David s-a făcut remarcat și apreciat la vârsta de 29 de ani, când a expus tabloul *Amiază* (1964), realizată printr-o polifonie a mijloacelor plastice și remarcabil printr-o abordare personală, de inspirație poetico-romantică [2, pp. 60-61]. Lucrarea redă o stare contemplativă a naturii, aflată în conexiune cu esența spiritualității umane și este considerată cea mai reprezentativă în creația artistului, alături de emblematica sa linogravură policromă *Arborele Eminescu* (1964). Multiplicată în numeroase

Arborele Eminescu, 1966, hârtie, linogravură color, 465 × 369 mm (MNAM).

exemplare, linogravura policromă *Arborele Eminescu*. Lucrarea a devenit o imagine-simbol, concepută prin prisma viziunii romantice asupra relației dintre artă și viață, inspirație și creație, spirit și materie. Paleta cromatică rece, utilizată de artist, transmite o gamă variată de emoții – de la melancolie, tristețe și nostalgie până la meditație profundă –, subliniind complexitatea expresivă a subiectului. „Chipul Marelui Eminescu se conturează viu din tulpina și ramurile aplecate ale unui copac dezgolit de frunze. În ritmica liniilor se simte și zburciumul unui suflet singuratic, și îndârjirea opusă vântului, și setea de Absolut” [2, p. 87].

Chipul feminin, aflat într-o strânsă legătură cu natura și cu munca de zi cu zi, ocupă un loc central în creația lui Aurel David. Sugestive în acest sens sunt linogravurile color *La muncă*, *Floarea soarelui*, *Cântecul* ș.a. În creația sa, chipul feminin simbolizează multiple valori și ipostaze ale existenței: Femeia-ma-

mă (Maternitatea), Femeia și viața, Femeia și dragostea, Femeia și familia, Femeia și munca, Femeia și forța creatoare ș.a.

În linogravura policromă *Sărutul*, cu totul neobișnuită datorită stilizării imaginii, ce evidențiază tendințe ale artei populare prin decorativismul său specific, scena este transformată într-un ornament simbolic. Artistul integrează cu măiestrie în compoziție motive tradiționale și o cromatică inspirată din decorul corului moldovenesc și din arhitectura populară. Reflecția filosofică asupra adevărurilor eterne, exprimată prin prisma tradițiilor moldovenești și a concepției artei naționale, devine o trăsătură distinctivă a creației plasticianului Aurel David. Opera lui Aurel David îmbină armonios tendințele așa-numitului „stil decorativ” cu elemente ale realismului socialist și accente lirico-simbolice.

Pe plan tematic, perioada prolifică a anilor 1960–1970 din creația lui Aurel David este marcată de ex-

Amiază, 1964, ulei, pânză, 110 × 150 cm (MNAM).

La muncă, 1964, hârtie, linogravură color, 290 × 502 mm (MNAM).

plorarea motivelor maternității, muncii agricole, familiei moldovenești, dragostei și tradițiilor populare. Deosebit de interesantă este lucrarea grafică *Doina* (1967), prin tratarea simbolico-metaforică a subiectului. Compoziția, cu trimiteri aluzive la o ramură de copac, se desfășoară pe fundalul unui deal, cu linia orizontului ridicată peste marginea superioară a tabloului. În prim-plan, abia se disting câteva mioare și o siluetă umană, iar în partea superioară din dreapta, pe orizontul luminos și contrastant, apar doi copaci ale căror contururi sugerează chipuri umane în așteptare și singurătate.

În colecțiile de artă națională ale MNAM se regăsesc și alte opere originale, de o elocvență și sinteză remarcabile, ale lui Aurel David, precum reliefuri, panouri decorative și schițe pentru compoziții realizate în bronz, lemn ș.a. În acest sens, merită menționate lucrările care evidențiază varietatea mijloacelor plastice și diversitatea procedurilor de prelucrare a materialelor: compoziția *Recviem*, panoul decorativ *Seara*, reliefurile decorative *Floarea-soarelui*, *Mama cu copil*, *Cântecul* – opere al căror mesaj narativ și conținut simbolic relevă o nouă viziune asupra artei plastice naționale, venerând fertilitatea, feminitatea și forța maternității. În același registru simbolic și dramatic se înscriu fresca *Durere* și sculptura *Maternitate*.

Sculptura *Recviem*, realizată de asemenea într-o cheie simbolistă, spre sfârșitul vieții artistului, exprimă un strigăt mut al epocii – dramatismul existenței, sacrificiul conștient și suferința umană.

Viziunea conceptuală proprie a pictorului prevelează în majoritatea creațiilor sale, exprimând o perspectivă profund filosofică asupra existenței umane, printr-un limbaj plastic bogat în mijloace expresive și în simboluri metaforice. Este bine cunoscut faptul că Aurel David s-a manifestat în mai multe genuri ale artei plastice, realizând un șir de portrete ale personalităților culturale.

În colecția Muzeului Național al Literaturii Române se păstrează o serie de portrete realizate de artist, reprezentând personalități precum Alexandru Doinici, Spiridon Vangheli, Liviu Damian, Ion Bolduma, Petre Darienco și Alexei Marinat. În cadrul expoziției organizate la MNAM, Muzeul Național al Literaturii Române a expus, din propria colecție, o selecție restrânsă din seria respectivă: portretele scriitorilor lor Alexei Marinat, Spiridon Vangheli și Liviu Damian. Prin această galerie de chipuri și mărturisiri vizuale, Aurel David a reușit să redea universul lumii literare, surprinzând latura intimă și profunzimea spirituală a fiecărui scriitor. Astfel, umbra chipului lui Spiridon Vangheli capătă silueta unei păsări – o aluzie la tran-

Floarea soarelui, 1964, hârtie, linogravură color, 270 × 515 mm (MNAM).

Doi (Întâlnire), 1963, hârtie, linogravură, 440 mm × 304 mm (MNAM).

Sărutul, 1966, hârtie, linogravură color, 180 × 225 mm (MNAM).

Iarna. Zăpadă, 1967, hârtie, linogravură color, 267 × 340 mm (MNAM).

Recviem, compoziție, începutul anilor 1980, bronz, 20 × 80 × 50 cm (MNAM).

scendență, la chemarea basmelor și la plenitudinea viselor. În *Portretul lui Liviu Damian*, ar tistul recurge la simboluri și arhetipuri – frunza, copacul, rădăcina și lumina – poetul fiind redat în poziție verticală, sprijinindu-se cu brațul stâng pe trunchiul unui arbore ce simbolizează o puternică legătură ancestrală. *Portretul lui Alexei Marinat* se aseamănă cu un eseu vizual de mare forță expresivă și profunzime spirituală, construit cu curaj compozițional, pensulații calde și o vibrație confesivă a chipului scriitorului.

În concluzie, vom menționa că opera lui Aurel David, creată în perioada RSS Moldovenești, și-a păstrat individualitatea și o continuitate simbolică distinctă, chiar dacă a fost influențată de factori politici, sociali și artistici care i-au modelat specificul. Deși a trăit și s-a format într-o atmosfera socială marcată de realismul socialist, Aurel David a căutat mereu să diversifice tematica lucrărilor sale, să îmbogățească mijloacele de expresie plastică și să contribuie la dezvoltarea artei plastice naționale. Având un destin

tragic, Aurel David oferă, prin întreaga sa creație, o veritabilă lecție de viață despre rădăcini, demnitate, identitate și independența spiritului creator. Opera sa deține o valoare documentară, culturală și estetică incontestabilă, integrându-se organic în contextul dezvoltării artelor plastice naționale și al patrimoniului cultural românesc.

BIBLIOGRAFIE

1. Expoziția comemorativă: Aurel David. Pictură, grafică, [online] <https://www.mnam.md/ro/posts/temporary-exhibitions/commemorative-exhibition-aurel-david-painting-graphics> (consultat: 29.09.2025).
2. Toma Ludmila. Procesul artistic în Republica Moldova (1940–2000): Pictură. Sculptură. Grafică. [Chișinău]: MNAM, 2018 (Comb. Poligrafic).
3. Vrabie Gh. Arta graficii de șevalet în creația lui Aurel David. În: *Arta*, 2004, 188-189.
4. Vrabie, Gh. Aurel David: timpul, artistul și opera. Ch.: Cartea Moldovei, 2004. 115 p. : il.